
Lipowa

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Powiśle

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Nazwy przyrodnicze Rośliny

Rok utworzenia nazwy: 1770

Opis

Lipa - (łac. Tilia) długowieczne drzewo z rodziny o tej samej nazwie, występujące w umiarkowanej strefie półkuli północnej. Drzewa te rosły w pobliskim ogrodzie Kazimierzowskim.

Taką samą nazwę nosiła niegdyś dzisiejsza ul. Gruntowa, do 1954.04.12 ulice: Jabłoni, Olchy oraz Piechocka, do 1957.05.28 ul. Jelenia, do 1979.01.01 część ul. Mariana Keniga a do 1992.02.20 ul. Samorządowa.

Ciekawostki

Powstała jako północna granica jurydyki Stanisławów w 1768. Zabudowana została 10 domami drewnianymi. W 1770 otrzymała dzisiejszą nazwę, a po zlikwidowaniu jurydyki przyłączono ulicę do Warszawy w 1784. W 1792 istniał tu dworek Berensa, w 1796 domki przy Wiśle, a w 1808 spichrz. Ok. 1815 pod nr 16 powstał murowany dworek Saternika. W 1818 powstała tu fabryka sukna Helmana, do której później dobudowano przędzalnię, farbiarnię i warsztaty tkackie. W latach 1831-7 ulice nawiedzały często powodzie, a kolejne podtopienia w 1838, 1839 i 1844 na tyle zrujnowały zabudowę, że nie została odbudowana przez ok. kolejnych 50 lat. Ok. 1908 ulicę przedłużono do bulwarów wiślanych i zabudowano ulicę kamienicami, przeważnie 3-piętrowymi. Mieszkała tu zazwyczaj biedna ludność żydowska, a budynki miały często charakter fabryczny.

Stan przedwojenny:

Nr 1: Kamienica. Powstała w 1881-2 pod kierunkiem Ludwika Kwiatkowskiego. Zniszczona w 1944.

~ Fabryka Sukna Ferdynanda Helmana. Powstała w 1818

Nr 1a: Kamienica Magistracka. Powstała ok. 1914, początkowo jednopiętrowa, potem nadbudowana. Na podwórzu funkcjonowała miejska wytwórnia betonu. W 1944 kamienica została spalona.

Nr 4: Kamienica. Powstała ok. 1935. Zamieszkała tu wówczas aktorka Elżbieta Dziewońska-Krzemieńska (1903-1977). Przyszła na świat w Moskwie, w 1923 roku ukończyła Kursy Wokalno-Dramatyczne H. J. Hryniewieckiej, po czym została zaangażowana do Teatru Rozmaitości w Warszawie. Do wybuchu II wojny światowej współpracowała z Redutą oraz Teatrem Melodram Leona Schillera a także z licznymi scenami w całym kraju, specjalizując się głównie w rolach amantek. Zagrała również w dwóch filmach - "Serce matki" oraz "Profesor Wilczur" (oba w reżyserii Michała Waszyńskiego). We IX 1939 roku, wraz z mężem Lucjanem Krzemieńskim i grupą polskich aktorów, poprzez Bukareszt wyjechała do Francji, najpierw do Paryża a później na prowincję. W 1941 roku, przez Lizbonę, znalazła się w Kanadzie, prowadząc tam "Teatr Polski w Kanadzie". W 1944 roku znalazła się w Nowym Jorku i tam związała z Polskim Teatrem Artystów. Na jesieni 1945 roku wraz z mężem osiadła w Chicago, gdzie do końca życia prowadziła dział kobiecy w "Dzienniku Chicagowskim" a także aktywnie działała na rzecz miejscowej Polonii. W 1950 roku - jeszcze z mężem - rozpoczęła pracę w stałym teatrze polskim w tym mieście, pod nazwą "Nasza Reduta". Po jego śmierci w 1955 roku przez kolejne osiemnaście lat prowadziła go sama, zajmując się głównie reżyserią. Kamienica została zniszczona w 1944 roku..

Nr 4a: Dom Handlowców i Przemysłowców. Powstał w 1924 na posesji Edmunda Langnera. Na rogu kamienicy była wieża z cebulastą kopułą. Mieszkała tu Kazimiera Iłakowiczówna (1892-1983) - poetka, tłumaczka, w latach 1926-35 sekretarka Marszałka Józefa Piłsudskiego. Zniszczony w 1944, został wysadzony w powietrze w 1996, pomimo wcześniejszych obietnic wkomponowania go w budynek nowej Biblioteki UW.

Nr 5: Kamienica Szellerów. Powstała ok. 1897. Zniszczona w 1944.

Nr 6: Kamienica. Powstała ok. 1900. Miała 3 pietra i dekorację sztukatorską, ale została ona skuta w okresie międzywojennym. Zniszczona w 1944.

Nr 7: Kamienica. Powstała ok. 1900. Zniszczona w 1944.

Nr 7a: Kamienica. Powstała ok. 1906. Mieścił się tu również zakład cukierniczy Bracia Iłowieccy. Zabudowania, choć nie zniszczone w czasie wojny, rozebrano na pocz. lat 50.

Nr 8\10: Kamienica. Powstała ok. 1900. Zniszczona w 1944.

Nr 9: Kamienica. Ok. 1900 powstało w zasadzie pół kamienicy i oficyna fabryczna. Działał tu warsztat Zygmunta Lewandowskiego, który produkował części do syfonów; Lewandowski miał też tu drugą wytwórnię produkującą wody mineralne i napoje gazowane. W 1909 uruchomił również produkcję musztardy. Zniszczona w 1944.

Nr 11: Kamienica Żychlińskich. W 1852 istniała tu zabudowa mieszana. Ok. 1897 powstała nowa kamienica. Przed wojną działał tu zakład fryzjerski N. Bendlera. Zniszczona w 1944.

Nr 12: Kamienica salezjanów. W 1852 stały tu stare drewniane zabudowania. Powstała w 1911. Zniszczony w 1944.

Nr 13: Dom murowany. Istniał tu już w 1852. Ok. 1897 powstała nowa kamienica. Zniszczona w 1944.

Nr 14: Zakład Salezjanów. Powstał ok. 1910 wg proj. Józefa Piusa Dziekońskiego. przed wojna działał tu dom zarobkowy dla chłopców w wieku 12-16 lat. Założony został przez ks. Jana Siemca, proboszcza parafii św. Andrzeja z Senatorskiej. Początkowo w małej drukarni wychowankowie uczyli

się na zecerów i drukarzy. Później zakład przejęli salezjanie, a zamiast drukarni powstał najnowocześniejszy w Warszawie lito- i typograficzny. W skład kompleksu wchodził kościół i budynek zakładu z ową wytwórnią. Przed samą wojną dobudowano kolejny segment zakładu. Działały tu Szkoła Rzemieślnicza im. Ks. Siemca i Szkoła Zawodowa dla Dziewcząt p.w. Św. Teresy. Zniszczony w 1944. Resztki zakładu rozebrano w 1949.

Nr 16: Dwór Saternika. Powstał ok. 1815. Dwór przetrwał II wojnę, po wojnie został wyremontowany, ale rozebrano go w 1955, mimo protestów i obrony zabytku na łamach prasy.

Nr 18: Dom. Powstał ok. 1816. Zniszczony w 1944.

Stan obecny:

Zniszczoną zabudowę w 1944 zastąpiono 3 blokami 5-ciopiętrowymi osiedla Radna w 1958.

Nr 2: Szara Willa (drugi adres Wybrzeże Kościuszkowskie 47). Dom mieszkalno-administracyjno-kąpielowy Inspekcji Sieci Kanalizacyjnej i Wodociągowej, powstał w 1900-10 wg proj. Bronisława Brochwicz-Rogoyskiego. Nieznacznie uszkodzony w 1944. Budynek przebudowano w 1994-7 wg proj. Andrzeja Kicińskiego przy współpracy z P. Hardeckim, T. Napieralskim i A. Krawczykiem. W 1996 projekt otrzymał nagrodę SARP i w 1998 Point Vert w Brukseli.

Nr 3: Kamienica Firmy Budopol (drugi adres Dobra 53). Powstała w 1935-7 wg proj. Adama Henrycha. W 1944 została uszkodzona.

Osiedle Radna. Powstało w 1959-66 wg proj. Z. Stępińskiego i Grzegorza Chruścielewskiego.

Data nadania nazwy: rok 1770.
